

Universum Historiae et Archeologiae
The Universe of History and Archeology
Універсум історії та археології
Универсум истории и археологии

2018. Vol. 1(26). Issues 1–2, pp. 123–127

doi 10.15421/2611814

<http://www.via.dp.ua>

УДК 94:02] (477.63) «1903/1916»
LCC DK 508.773

Л. М. Лучка

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

**Бібліотечна діяльність Катеринославської вченої архівної комісії:
до 115-річчя створення**

Досліджено історію та діяльність бібліотечного осередку Катеринославської вченої архівної комісії. Висвітлено процес комплектування та його особливості у формуванні наукового товариства. Розкрито внесок та визначено роль українських діячів у створенні ґрунтового книгозібрання краю.

Ключові слова: бібліотека; книгообмін; фонди.

Лучка Л. М. Библиотечная деятельность Екатеринославской ученой архивной комиссии: к 115-летию создания

Исследованы история и деятельность библиотечного центра Екатеринославской ученой архивной комиссии. Освещен процесс комплектования и его особенности в формировании научного общества. Раскрыт вклад и определена роль украинских деятелей в создании значительного собрания книг края.

Ключевые слова: библиотека; книгообмен; фонды.

Luchka L. M. The Library Activity of Katerinoslav Scientific Archival Commission: to the 115th Anniversary of Foundation

At the end of the 19th century archival commissions as historical societies began to work in the provinces of the Imperial state. The application about opening of Katerinoslav province scientific commission was prepared in 1902. It was signed by famous elective district council members, public figures, cultural and educational leaders. The society of historians, archivists, ethnographers, archeologists and specialists in regional studies worked in Katerinoslav in 1903–1916. The author shows history and activity of the library of a local society as a province centre of local lore history. The printed editions of the society called «Chronocles» (volumes I–X) which contain proceedings of the commission meetings were the main source of research. The library collected works on history, archeology, ethnography and historical geography of Katerinoslav province. From the beginning of the library foundation it played an important part in the development of the society. The members of the society paid great attention to forming of book collections on regional history.

From the first years of its activity the commission constantly supported book exchange with other institutions and organizations which favoured the spreading of knowledge and exchanging of experience. The sources contain information about people who gladly gave necessary and useful literature to the commission. Professors, teachers of local educational institutions, museum workers, cultural and educational leaders of Ukraine were among the members of the commission. In 1910 the commission totaled 11 honoured and 54 full members. Local activists paid special attention to keeping of church archive. In particular, D. I. Yavornitsky defended the thought about studying of archival documents as written evidence on the history of Ukrainian people.

The library collection according to its content, subject, and chronology is considered in the article; authors groups are analyzed. Donations from different organizations and private persons were a valuable source of supplement of the commission's book stock. The members of the commission had the opportunity to work with scientific editions of Kharkiv, Lviv and Odessa universities. The article reveals the role of A. S. Sinyavsky, V. O. Bidnov and I. Y. Akinfiev in the process of formation of readers' tastes, scientific interest and professional level of Katerinoslav inhabitants at the beginning of the 20th century. Library activists maintained an active position in the activity of the society. For the period of existence 6 surnames of persons who took an active part in the commission's librarianship are known.

Keywords: Library; Book Exchange; Collections.

Постановка проблеми. Розгалужена національна мережа бібліотечного простору свідчить про існування та діяльність бібліотек різного відомчого підпорядкування. Бібліотеки наукових товариств посідали важливе місце у процесах поширення знань, розповсюдження наукової літератури та формування інтелектуального середовища губерній. Історія Катеринославської вченої архівної комісії (далі – КВАК) тісно пов'язана зі створенням багатогалузевого наукового книгозібрання краєзнавчого змісту, що є ґрунтовним джерелом у створенні цілісної картини розвитку губернії на початку ХХ ст.

Аналіз джерел і публікацій. Історію та діяльність Катеринославської вченої архівної комісії широко висвітлено вітчизняними науковцями [1; 2; 16]. Вивченню матеріалів з історії бібліотеки осередку недостатньо приділялась увага сучасних дослідників. Автор статті вже торкався визначної тематики, але в межах стислого огляду [3, с. 93]. Дана робота є окремою розвідкою з визначення ролі та місця бібліотеки у створенні ґрунтовного історико-наукового товариства губернії на початку ХХ ст.

Мета статті полягає у висвітленні історії та розвитку бібліотеки катеринославського товариства шляхом вивчення фондів зібрань.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХІХ ст. у губерніях імперської держави з метою сприяння розвитку місцевого середовища почали діяти архівні комісії як історичні товариства. Комісії було засновано як урядово-громадські установи, громадський характер яких обумовлював самостійність товариств. Ідея створення громадської науково-дослідницької установи в Катеринославі сформувалась у 1897 р. клопотання про відкриття Катеринославської губернської вченої комісії було підготовлено у 1902 р. за підписами відомих у місті земських, громадських та культурно-освітніх діячів: К. Т. Калабановський, В. В. Курилов, І. Я. Акінф'єв, С. А. Бродницький, Я. П. Новичківський, І. Ф. Вертоградов [6, с. 168].

Перше засідання відбулося 16 березня 1903 р. Обов'язки першого голови комісії виконував М. І. Миклашевський, який у грудні 1906 р. виїхав з Катеринослава, місце заступника голови посів директор Катеринославського комерційного училища А. С. Синявський. Секретарем («правитель дел») було обрано викладача Катеринославського комерційного училища І. Ф. Вертоградова. Товариство істориків, архівістів, етнографів, археологів та краєзнавців на Катеринославщині діяло у 1903–1916 рр.

З метою виконання завдань, пов'язаних з історією та архівною справою, охороною та збереженням пам'ятників, створенням персонального документного фонду краю комісії потрібна була бі-

бліотека як губернський центр краєзнавства [9, с. 204]. На думку членів комісії, збережені матеріали мають велику історичну цінність для майбутніх поколінь і є корисними для дослідників того часу. Секретар комісії І. Ф. Вертоградов підкреслював, що одним з головних завдань комісії повинно стати створення бібліотеки, яка складалася б з праць з історії, археології, етнографії та історичної географії нашого краю. Про підвищену увагу до цього факту свідчать порушені питання на засіданні від 23 квітня 1903 р.

Про різнобічну просвітницьку діяльність комісії, до якої входила і бібліотечна секція, свідчать протоколи засідань, що опубліковані у «Летописях». За перший рік діяльності комісія отримала понад 60 примірників «Отчетов», «Праць», «Заметок», «Известий» від колег Пермської, Чернігівської, Володимирської, Тверської, Таврійської, Ярославської, В'ятської, Оренбурзької архівних комісій, Товариства дослідників Волині, Товариства дослідників Астраханського краю, Московського та Петербурзького археологічних товариств. Географічні межі співпраці були широкими та розгалуженими. Значну роль у створенні бібліотечного осередку відіграли мариупольські та олександрівські навчальні заклади, зокрема жіноча та класична гімназії. Варто звернути увагу на вагому допомогі товариству у кількості 12 брошур серійних видань «Историко-статистического и археологического описания» різних населених пунктів, що надійшли від І. Ф. Токмакова. Цінні персональні матеріали та документи містив рукопис «Биографического словаря замечательных деятелей и уроженцев Екатеринославской губернии» (24 особи).

З перших років діяльності комісія постійно підтримувала книгообмін з іншими установами та організаціями, що мало велике значення у процесах поширення знань та обміну досвідом. Серед подарованих видань варто зазначити краєзнавчі видання, зокрема «Памятные книжки», «Адрес-календарь на 1889 год», «Новороссийский календарь на 1893 год», «Межевая книга деревни Бельской», «Русская провинция и областной исторический съезд». Джерела містять інформацію про осіб, що із задоволенням передавали комісії потрібну за часом і корисну за читачким призначенням літературу: О. І. Єгоров, І. Ю. Попов, Г. І. Белінський, М. І. Миклашевський, В. Н. Сторожено, А. С. Синявський. На засіданнях А. С. Синявський проводив короткий огляд книжкових новинок, звертаючи увагу на зміст видань та рекомендації для читання краєзнавцям [8, с. 198, 199].

Комісія мала широку програму щодо виявлення та збирання праць з усіх галузей знань стосовно Катеринославської губернії. Ці задуми мали реалі-

зуватися у створенні повного бібліографічного покажчика праць краєзнавчого змісту. До членів комісії належали професори, викладачі місцевих навчальних закладів, музейні працівники та культурно-освітні діячі. На перших засіданнях новостворене товариство обрало своїми членами професорів Київського університету, Новоросійського університету, Харківського університету, Московського університету, Юр'ївського університету (Д. І. Багалій, М. Ф. Сумцов, Д. І. Яворницький, А. М. Ясинський, В. І. Пічета). За інформацією українського вченого В. П. Ляхощького, молодий І. Огієнко без офіційного членства та на добровільних засадах брав участь у діяльності Катеринославської вченої архівної комісії. У 1904 р. за заслуги перед Комісією та просвітницьку діяльність катеринославський губернатор (1900–1904), граф Ф. Е. Келлер був обраний почесним членом КВАК. У 1910 р. КВАК мала 11 почесних членів та 54 дійсних членів [4, с. 220].

Не залишалися поза увагою комісії проблеми стану архівів та їх збереження. Серед церковних архівів підвищену увагу привертали архів Самарського монастиря (Новомосковськ). Ці важливі питання виносили на обговорення земські діячі С. А. Бродницький, Я. Г. Гололобов, М. В. Биков. Прийняті комісією рішення не дозволяли ліквідувати або знищувати архівні справи без їхнього дозволу, що того часу мало місце. Актуальними залишаються думки Д. І. Яворницького про роль архівних документів як писемних пам'яток у вивченні побуту та звичаїв краю [10, с. 2].

Члени комісії мали на меті збирання різноманітних видань, але більшу увагу звертали на історико-етнографічні матеріали. Вагомі внески зроблено дослідником запорозької старовини, документалістом рукописної спадщини К. В. Болсуновським у кількості 5 примірників брошури «Русские монетные гривны, их форма и происхождения». Вагомими дарунками стали книги М. І. Буличева («Исследования некоторых изображений на древних русских деньгах. Вып. 1. СПб., 1904») [9, с. 202]. Я. П. Новицький поповнив бібліотеку книгами з історії міста Олександрівська та повіту. В. А. Біднов подарував літературу з історії церковного життя («Отношение Астраханских иерархов к местной семинарии»).

Крім того, бібліотека зберігала рукописні матеріали, зокрема краєзнавчі колекції відомих українських істориків та місцевих активних діячів Г. І. Маркевича, Д. І. Яворницького, М. В. Бикова, з якими вони виступали на засіданнях осередку. Доречно додати, що Д. І. Яворницький підкреслював наукову цінність сімейних архівів, зокрема родин Синельникових, Алексєєвих, Комстадіусів, Байдаків, Малама, як ґрунтовних джерел з вивчення історії повсякдення та української персоналістики [7, с. 183].

Таким чином, поповнення бібліотеки відбувалося за двома напрямками: шляхом книгообміну та отримання дарунків, про що свідчать звіти бібліотекарів про нові надходження. З початку існування комісія, з метою обміну досвідом, підвищення фахового рівня членів та вивчення нових дослідницьких методів, підтримувала тісні зв'язки з Одеським товариством історії та старовини. Вищезазначене віддзеркалювалося на сторінках «Записок Императорского Одесского общества истории и древностей» (тт. 23, 24). Керівництво Катеринославської комісії підтримувало наукові зв'язки з понад 10 архівними комісіями, Київським науковим товариством тощо. У 1910–1911 рр. бібліотека комісії отримала цінні історичні видання: «Столетие Военного Министерства», «Стороженки: семейный архив», «История Харьковского университета» Д. І. Багалія.

Діяльність комісії була відомою за межами губернії, про що свідчать численні прохання від різних організацій щодо надсилання примірників «Летописей» (друкованого видання товариства), зокрема Музею української старовини В. В. Тарновського у Чернігові, Московського Рум'янцевського музею. Архівні та бібліотечні матеріали допомагали членам комісії і тим, хто цікавився старовиною, розширити кругозір, підвищити фаховий рівень, поглибити знання з краєзнавчих питань, вести наукові пошуки за обраною тематикою [13, с. 17].

Значну увагу члени комісії приділяли розширенню географічних меж спілкування. Так, у 1905 р. викладач Катеринославської духовної семінарії В. О. Біднов ініціював питання про співпрацю з Товариством імені Т. Г. Шевченка у Львові, яке на той час було вже відомою культурно-просвітницькою організацією [11, с. 12]. Члени Катеринославської комісії мали можливість працювати з виданнями професора Львівського університету М. С. Грушевського з історії південної та західної Русі. У 1905 р. директор Катеринославського комерційного училища А. С. Синявський презентував підготовлену М. С. Грушевським працю «История украинского народа». Висока оцінка, надана культурно-освітнім діячем, свідчила про широку обізнаність та глибокі історичні знання доповідача. Перше наукове видання з історії українського народу, за словами А. С. Синявського, комісія повинна мати для своїх членів та краєзнавців губернії. На державному рівні комісія мала офіційні стосунки з Державною думою, яка надсилала стенографічні звіти засідань (1910–1911), Сенатським архівом у Санкт-Петербурзі, який передав до Катеринослава укладений каталог документів та справ (1911 р.) [5, с. 270; 10, с. 6].

У 1905 р. бібліотечне зібрання осередку поповнили брошури полтавського дослідника І. Ф. Павловського, рукописний твір катеринославського лікаря М. В. Симонова «Записки врача: в 2 ч.», книга полтавського дослідника М. В. Пірського «Описание Кобелякского уезда». У 1909 р. до фондів бібліотеки надійшли праці вченого-ботаніка І. Я. Акінфієва «Екатеринослав с 80-х годов прошлого столетия. Воспоминание старожила», одна зі статей якого була присвячена місцевому етнографу Г. А. Залюбовському; білоруського історика В. І. Пічети «Падение крепостного права в России». До цього переліку доречно додати статті Д. І. Яворницького з новими матеріалами про історика та етнографа М. Закревського [14, с. 248].

Цінним придбанням стала двотомна праця Федосія Макаревського «Материалы для историко-статистического описания Екатеринославской епархии» (1880 р.), яку А. С. Синявський та В. О. Біднов вважали бібліографічною рідкістю. Вагомими з генеалогічної історії були видання істориків та етнографів М. В. Стороженка та С. В. Фарфоровського. Грунтовний дарунок – бібліотека «Понтика» за редакцією академіка В. В. Латишева – надійшов від Імператорської академії наук [15, с. 259].

Комісія постійно заслуховувала доповіді бібліотекаря щодо нових надходжень книг та журналів. З метою отримання потрібної на той час літератури осередок підтримував зв'язки з редакціями, видавництвами, церковно-археологічними товариствами Чернігова, Полтави, Харкова, Києва, Одеси, Херсона, Катеринодара. До участі у «Летописях» члени КВАК запрошували вчених інших міст та губерній. Комісія постійно прислухалася до бібліотечних проблем і підтримувала розвиток бібліотеки. Так, у 1912 р. була прийнята постанова про друкування каталогу бібліотечних видань, який є цінним довідково-пошуковим апаратом. Члени комісії цікавилися розвитком бібліотечної справи губернії, зокрема долею місцевих бібліотек після їх закриття: розпорощена чи продана.

Власного приміщення осередок не мав. Засідання відбувалися у приміщенні Катеринославського комерційного училища. Архів зберігався у музеї імені О. М. Поля (1909–1910 рр.). Можна припустити, що бібліотека розташовувалася у Комерційному училищі. Читачами місцевого осередку були різні за фахом та віком діячі, яких об'єднувала любов та шана до рідного краю, його вікової історії, звичаїв, традицій, особистостей. Серед відвідувачів бібліотеки Катеринославської комісії варто зазначити катеринославського губернатора К. М. Шидловського (1909–1910), істориків Д. І. Яворницького, Д. І. Дорошенка, В. Д. Машукова, Я. П. Новицького, томського

професора, медика М. О. Роговича, просвітянина Є. С. Вирового [2, с. 21–25].

Активну позицію у діяльності осередку мали бібліотекарі – діячі, що виконували обов'язки бібліотекаря. На жаль, постійного бібліотекаря комісія не мала. За період функціонування товариства відомими є 6 осіб, які опікувалися бібліотечними справами. У перші роки діяльності окремої посади бібліотекаря комісія не мала, що негативно позначалося на результатах роботи. З 1903 по 1906 р. обов'язки бібліотекаря виконував секретар комісії, викладач Катеринославського комерційного училища І. Ф. Вертоградов. За сумлінну і копійку працю з питань організації бібліотеки та підготовки друкованих видань у 1906 р. діяч отримав подяку та слова глибокої вдячності [12, с. 13, 14].

У 1906 р. за рекомендацією І. Ф. Вертоградова на цю посаду обрали викладача Катеринославської класичної гімназії, автора статей про місцевих діячів, українських істориків, краєзнавчих оповідей В. В. Данилова. Працюючи в одеських бібліотеках, В. В. Данилов звертав увагу на читацьку аудиторію. У зв'язку з переїздом діяча до Одеси з 1907 р. по 1909 р. посаду бібліотекаря обіймав викладач Катеринославської чоловічої гімназії В. Ф. Адамов. Після його заяви у 1909 р. відповідальним за бібліотечні справи призначено Я. В. Локтя, викладача історії та географії Класичної гімназії, який наприкінці поточного року виїхав до Луганська [14, с. 247].

З 1910 по 1913 р. за нові надходження до комісії відповідав історик, політичний та громадський діяч Д. І. Дорошенко, який на запрошення А. С. Синявського викладав у Катеринославському комерційному училищі. У зв'язку з переїздом Д. І. Дорошенка до Києва його обов'язки виконував Є. С. Вировий, український видавець, знавець та шанувальник української літератури, член Катеринославської «Просвіти». У 1915 р. він звітував про нові надходження у кількості 22 книг до бібліотеки комісії. Незважаючи на плінність відповідного персоналу, бібліотека плідно розвивалася та якісно виконувала інформаційну, наукову, просвітницьку функції краєзнавчого центру.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що бібліотечна діяльність Катеринославської вченої архівної комісії на початку ХХ ст. була тісно пов'язана з метою та завданнями товариства. Вирішальну роль у створенні ґрунтового осередку відігравала бібліотека та її наповнення. Серед джерел комплектування книгозібрання першорядне місце посідали активний книгообмін та приватні дарунки. Важливу роль у реалізації задуманих проєктів та вирішенні проблемних питань відігравали бібліотекарі, обов'язки яких сумлінно виконували члени комісії – активні мешканці Катеринославщини та відомі українські діячі.

Бібліографічні посилання

- Абросимова, С. В. & Журба, О. І. (1992). Археографічна діяльність Катеринославської ученої архівної комісії. *Український археографічний щорічник* (вип. 1), 34–46. Київ.
- Абросимова, С. В., Журба, О. І., Кравець М. В. (Уклад.) (1991). *Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии (1904–1915): библиогр. довід*. Київ.
- Лучка, Л. М. (2013). Революція 1905–1907 років та розвиток бібліотечної справи на Катеринославщині. *Проблеми політичної історії України: зб. наук. пр.* (вип. 8), 86–97. Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ.
- Ляхощкий, В. (2000). *Тільки книжка принесе волю українському народові...* Київ: Вид-во ім. Олени Теліги.
- Отчет о деятельности Екатеринославской ученой архивной комиссии (далі – ЕУАК), 14 ноября 1909 г. по 1 января 1911 г. (1911). *Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии* (вып. 7), 266–271. Екатеринослав: Тип. губернского земства, 1911.
- Протокол № 1 открытия Губернской ЕУАК, 16 марта 1903 г. (1904). *Летопись ЕУАК* (вып. 1), 167–171. Екатеринослав: Тип. губ. земства.
- Протокол № 2 заседания ЕУАК, 23 апреля 1903 г. (1904). *Летопись ЕУАК* (вып. 1), 171–185. Екатеринослав: Тип. губ. земства.
- Протокол № 4 заседания ЕУАК, 30 ноября 1903 г. (1904). *Летопись ЕУАК* (вып. 1), 192–201. Екатеринослав: Тип. губ. земства.
- Протокол № 5 заседания ЕУАК, 3 мая 1904 г. (1904). *Летопись ЕУАК* (вып. 1), 200–206. Екатеринослав: Тип. губ. земства.
- Протокол № 7 заседания ЕУАК, 20 марта 1905 г. (1909). *Летопись ЕУАК* (вып. 5), 1–9. Екатеринослав: Тип. губ. земства.
- Протокол № 8 заседания ЕУАК, 22 мая 1905 г. (1909). *Летопись ЕУАК* (вып. 5), 11–12. Екатеринослав: Тип. губ. земства.
- Протокол № 9 заседания ЕУАК, 5 декабря 1906 г. (1909). *Летопись ЕУАК* (вып. 5), 13–14. Екатеринослав: Тип. губ. земства.
- Протокол № 11 заседания ЕУАК, 25 ноября 1907 г. (1909). *Летопись ЕУАК* (вып. 5), 16–18. Екатеринослав: Тип. губ. земства.
- Протокол № 15 заседания ЕУАК, 14 ноября 1909 г. (1910). *Летопись ЕУАК* (вып. 6), 246–249. Екатеринослав: Тип. губ. земства.
- Протокол № 19 заседания ЕУАК, 26 сентября 1910 г. (1910). *Летопись ЕУАК* (вып. 6), 259–260. Екатеринослав: Тип. губ. земства.
- Тележняк, К. О. (2014). Катеринославська вчена архівна комісія та колекції писемних пам'яток. *Грані* (3), 120–125.
- Abrosymova, S. V. & Zhurba, O. I. (1992). Arkheohrafichna diialnist Katerynoslavskoi uchenoi arkhiv-noi komisii [Archaeological activity of Katerinoslav scientific archival commission]. *Ukrainskyi arkheohrafichnyi shchorichnyk* (1), 34–46. (in Ukrainian).
- Abrosymova, S. V., Zhurba, O. I., Kravetz, M. V. (Uklad.) (1991). *Letopys Ekaterynoslavskoi uchenoi arkhivnoi komysyy (1904–1915)*. [Chronicle of Katerinoslav scientific archival commission] (1991). Kyiv. (in Ukrainian).
- Luchka, L. M. (2013). Revoliutsiia 1905–1907 rokiv ta rozvytok bibliotechnoi spravy na Katerynoslavshchyni [Revolution of 1905–1907 and development of librarianship in Katerinoslav region]. *Problemy politychnoi istorii Ukrainy* (8), 86–97. (in Ukrainian).
- Liakhotskyi, V. (2000). *Tilky knyzhka prynese voliu ukrainskomu narodovi...* [Only the book will give freedom to Ukrainian people]. Kyiv: Vydavnytstvo imeni Oleny Telihy. (in Ukrainian).
- Otchet o deiatelnosti Ekaterynoslavskoi uchenoi arkhivnoi komysyy (dali – EUAK), 14 noiabria 1909 h. po 1 yanvaria 1911 h. (1911). [Report on the activities of Katerinoslav scientific archival commission, November 14, 1909 – January 1, 1911] *Letopys Ekaterynoslavskoi uchenoi arkhivnoi komysyy* (7), 266–271. (in Ukrainian).
- Protokol № 1 otkrytyia Hubernskoi EUAK, 16 marta 1903 h. (1904). [Protocol № 1 of opening of Katerinoslav provincial scientific archival commission, March 16, 1903] *Letopys EUAK* (1), 167–171. (in Ukrainian).
- Protokol № 2 zasedanyia EUAK, 23 apreliia 1903 h. (1904). [Protocol № 2 of Katerinoslav scientific archival commission meeting, April 23, 1903]. *Letopys EUAK* (1), 171–185. (in Ukrainian).
- Protokol № 4 zasedanyia EUAK, 30 noiabria 1903 h. (1904). [Protocol № 4 of Katerinoslav scientific archival commission meeting, November 30, 1903]. *Letopys EUAK* (1), 192–201. (in Ukrainian).
- Protokol № 5 zasedanyia EUAK, 3 maia 1904 h. (1904). [Protocol № 5 of Katerinoslav scientific archival commission meeting, May 3, 1904]. *Letopys EUAK* (1), 200–206. (in Ukrainian).
- Protokol № 7 zasedanyia EUAK, 20 marta 1905 h. (1909). [Protocol № 6 of Katerinoslav scientific archival commission meeting, March 20, 1905]. *Letopys EUAK* (5), 1–9. (in Ukrainian).
- Protokol № 8 zasedanyia EUAK, 22 maia 1905 h. (1909). [Protocol № 8 of Katerinoslav scientific archival commission meeting, May 22, 1905] *Letopys EUAK* (5), 11–12. (in Ukrainian).
- Protokol № 9 zasedanyia EUAK, 5 dekabria 1906 h. (1909). [Protocol № 9 of Katerinoslav scientific archival commission meeting, December 5, 1906]. *Letopys EUAK* (5), 13–14. (in Ukrainian).
- Protokol № 11 zasedanyia EUAK, 25 noiabria 1907 h. (1909). [Protocol № 11 of Katerinoslav scientific archival commission meeting, November 25, 1907]. *Letopys EUAK* (5), 16–18. (in Ukrainian).
- Protokol № 15 zasedanyia EUAK, 14 noiabria 1909 h. (1910) [Protocol № 15 of Katerinoslav scientific archival commission meeting, November 14, 1909]. *Letopys EUAK* (6), 246–249. (in Ukrainian).
- Protokol № 19 zasedanyia EUAK, 26 sentiabria 1910 h. (1910). [Protocol № 19 of Katerinoslav scientific archival commission meeting, September 26, 1910]. *Letopys EUAK* (6), 259–260. (in Ukrainian).
- Telezhniak, K. O. (2014). Katerynoslavska vchena arkhivna komisiia ta kolektsii pysemnykh pamiatok [Katerinoslav scientific archival commission and collections of written memorials]. *Hrani* (3), 120–125 (in Ukrainian)

References

Надійшла до редколегії 18.05.2018